

Rom, åben by

Filmhistorisk klassiker: Opstandelsen fra de døde

Af Bo Torp Pedersen

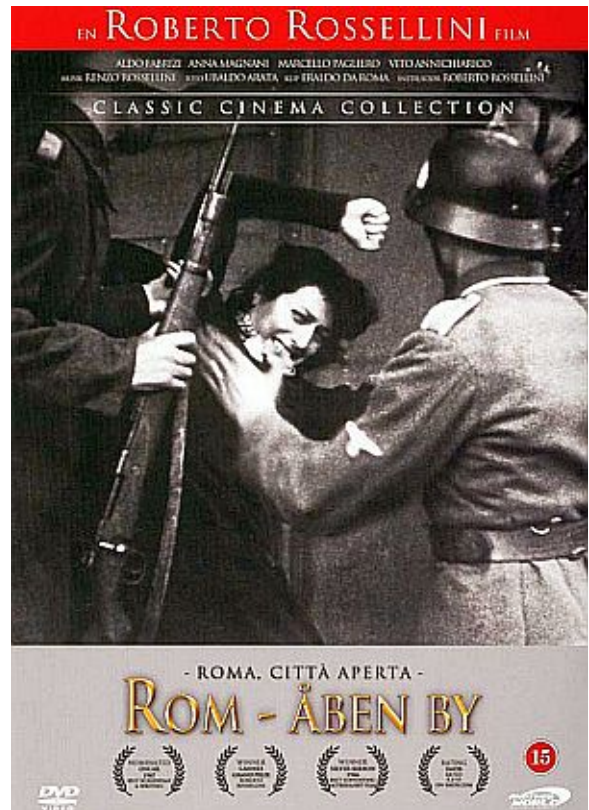
Det er sidste dage af Anden Verdenskrig i Rom, og tyskerne søger desperat efter modstandsfolk. Det er baggrunden for denne epokegørende film. Men filmen er ikke blot en realistisk film om almindelige mennesker i vanskelige situationer; den har også en åndelig dybde dimension.

Anden Verdenskrig var knapt slut, før Roberto Rossellini (1906-1977) og hans filmhold gik ud i gaderne for at lave film om krigens Italien. Rossellini fortæller sin historie fra hovedstaden i den nye stilretning, som filmen selv var med til at definere: neorealismen. De øvrige fædre til neorealismen er instruktørerne Vittorio De Sica (1901-1974) og Luchino Visconti (1906-1976) samt forfatteren Cesare Zavattini (1902-1989). Aldo Vergano, Giuseppe De Santis og Alberto Lattuada var også med i "bevægelsen".

Neorealismen blev til som en reaktion på den forgangne tids propagandistiske eller eskapistiske film, "de hvide telefoners film", som nogle af filmene fra fascismens år blev kaldt. Samtidig var filmene for en del også tænkt som en impuls til et nyt og bedre Italien.

Historikere hæfter sig i bagklogskabens lys ofte ved, at neorealismen aldrig var særlig éntydig og hurtigt "udvandede", og at det italienske samfund ikke oplevede en stor positiv fornyelse. Hvad angår det sidste, er det evident. Mafiaen kom tilbage til magten og korrumpere de store borgerlige partier og partiledere. Under den kolde krig ville de borgerlige partier ikke indse, presset af både mafiaen og den katolske kirke, at det store folkelige italienske kommunistparti ikke var et stalinistisk parti, men et socialdemokratisk reformparti. Da der kom en borgerlig partileder, Aldo Moro, som gik ind for "en stor koalition", blev han myrdet 1978 af terrorgruppen Brigade Rosse. Senere brød parlamentarismen helt sammen, og Silvio Berlusconi's tivolipolitik fik sin tid.

Det blev altså ikke til noget nyt Italien i dybere forstand, og det har uden tvivl skuffet neorealismens fædre i deres idealistiske og håbefulde stunder. Som professionelle filmfolk fandt de nye måder at lave deres egne film på - efter neorealismen. Kolleger lod sig inspirere af dem og deres første film uden at efterligne dem slavisk. Så kan man godt hovre over, at

neorealismen ikke "holdt stien ren", men det er bare filmen og filmkunsten, som udvikler sig individuelt, genre-mæssigt, osv..

Neorealismens fædre har lavet gode film både under og efter neorealismen. Visconti tårner sig op over de andre, idet han fik mulighed for at dyrke sin "Gesamtkunst"-stil (jfr. "Leoparden" og "Døden i Venedig"). De Sica var oftest komediens mand, både som instruktør og skuespiller, med langt større finesse end de mange vulgære efterfølgere. Rossellini havde det måske mest vanskeligt. Han synes at være blevet inspireret af modernismen (jfr. Antonioni), men ville også gerne lave film med sin daværende ægtefælle, superstjernen Ingrid Bergman, og den blanding var ikke nem. Andre af hans senere film er temmelig kedelige doku-dramaer.

"Rom, åben by" er Rossellini på toppen. Realisme-virkningen er soleklar, selv om de medvirkende ikke er en blanding af professionelle skuespillere og amatører, sådan som det ellers ofte skrives. Skuespillerne er alle personer, der har erfaring fra film eller andre dele af underholdningsverdenen, men flere af dem var relativt ukendte og slet ikke florumvundne stjerner, men de gør det fantastisk og virker ægte, så realisme-virkningen er der. Desuden er det meget synligt, at handlingen er optaget på gader i og omkring Rom, til tider med en næsten reportage-lignende virkning.

Filmen skildrer såkaldt almindelige mennesker, som engagerer sig i kampen mod den nazityske besættelse og mod de sidste italienske fascister og medløbere. Rossellini giver her udtryk for sin egen "store koalition". Det er de mest forskellige mennesker, som indgår i modstandsbevægelsen: fra kommunisten Giorgio Manfredi til den katolske præst Don Pietro. Da Manfredi er blevet pågrebet af tyskerne, viser filmen hans tortur i billeder, der giver associationer til (Jesu) korsfæstelse. Filmens afsluttende henrettelses-scene er ligeledes særdeles barsk og samtidig sært håbefuldt: Morgengryet, himlen, fuglene, børnene osv. har altid givet mig den oplevelse, at dette er død og opstandelse. Døden får ikke det sidste "ord"; det gør morgengryet, fuglene og børnene.

Filmfakta

Roma, città aperta – Italien 1945 – Instr.: Roberto Rossellini – Manus: Roberto Rossellini, Federico Fellini, Sergio Amidei – Medv.: Anna Magnani, Aldo Fabrizi, Marcello Pagliero, Francesco Grandjaquet, Harry Feist, Maria Michi, Giovanna Galletty, Carla Rovera, Joop van Hulzen – 100 min., sort/hvid – På DVD d. 28/6 2012 – Udlejning: Another World Entertainment

Links

<http://www.philm.dk/Movie/Detail?id=2261>

<http://www.cinepassion.org/Reviews/r/RomeOpenCity.html>

<http://decentfilms.com/reviews/opencity>